

תוכן

3.....	מבוא
6.....	1. שאלות פנימיות
6.....	1.1 מאפייני הגלובליזציה
15.....	1.2 ההקצנה האסלאמית
18.....	2. שאלות חיצוניות
18.....	2.1 השפעת התפרקותה של עירק על התפשטות ההקצנה האסלאמית
19.....	2.2 התפרקות המסגרת המדינתית והקצנה אסלאמית-
19.....	2.3 מיזוג תרבויות והקצנה אסלאמית
21.....	2.4 חזון המדינה האסלאמית והקצנה-
22.....	2.5 דפוסי פעולה והקצנה אסלאמית
22.....	2.6 התמודדות המערב על דאעש וההשפעה על ההקצנה
23.....	סיכום ומסקנות
25.....	רשימת מקורות

מבוא

במסגרת עבודה זו, נבחנה הטענה כי לגלובליזציה תפקיד מרכזי בתופעת ההקצנה האסלאמית. אין ספק בקרב הקהילה המדעית, כי תופעת הגלובליזציה תרמה רבות לעיצוב המארג הגיאופוליטי השורר על פני הגלובוס, ואף תרמה לכינונה של השיטה הקפיטליסטית כשיטה הכלכלית הנהוגה בעולם המערבי. למעשה נראה כי בין הגלובליזציה לקפיטליזם קיים קשר סימביוטי ומעצים. מנקודת מבט מרקסיסטית, ניכרת במיוחד תכונתו של השוק הגלובלי הקפיטליסטי כמפלג ולא שוויוני, וכגורם עיקרי לביסוסה של חברה מעמדית בעולם המודרני. חברה כזו, לטענתו, עשויה להצמיח מחאות חברתיות נרחבות, העשויות להגיע לכדי מרידה טוטאלית במשטר הקיים, ואף להפיכה פוליטית.

מזה עשרות שנים מנסים תושביו וחוקריו של המזרח התיכון הערבי להבין את כישלונם של הדמוקרטיה והליברליזם באזור ואת עלייתה של ההקצנה האסלאמית מנגד¹. בעבודה זו תיבחנה הסיבות להקצנה האסלאמית בעולם בכלל ובעולם הערבי בפרט.

תופעת הגלובליזציה תופסת מקום נכבד בכלכלה ובפוליטיקה העולמית מאז שנות השמונים של המאה העשרים. מאז, לוותה בתמורות כלכליות וחברתיות מרחיקות לכת, ותרמה לעיצוב המדיניות הבינלאומית. בשל חשיבותה זו, התופעה על היבטיה השונים נחקרה רבות, והשתלבה כחלק בלתי נפרד בתורתן של אסכולות שונות. מסקירת הספרות העוסקת בתופעת הגלובליזציה, עולה כי אפשר לפרשה בדרכים שונות, ולהתייחס באופן פרטני למאפייניה, תוך מתן משקל יחסי ייחודי לכל אחד מהם, כתלות בחשיבותו ובהיקפו. לכן, אך טבעי שבמהלך השנים, בנוסף לעניינם של חוקרי המדינה בתופעה, גורמים אינטרסנטיים שונים העניקו לה מגוון פרשנויות, ואף הגדירו אותה וניצלו אותה בדרכים שונות לפי צרכיהם². עליית הגלובליזציה והליברליזם בעולם המערבי יצרה שני תהליכים מנוגדים זה לזה בעולם האסלאמי בכלל ובעולם הערבי בפרט³. התהליך הראשון הוא עליית האסלאם הפונדמנטליסטי כמשקל נגד לחדירת התרבות המערבית. התהליך השני הוא התעצמות הפתיחות למערב, לרבות פיתויי התעסוקה, הטכנולוגיה וחופש המידע. הגלובליזציה, בכך שחושפת ומנגישה את תרבויות המזרח והמערב זו לזו, עשויה לכאורה לצמצם את הפערים התפיסתיים ביניהן, אך בו בזמן היא אף מהווה מדיום יעיל להפצת הרעיונות שעומדים בבסיס ההקצנה האסלאמית, ובכך עשויה דווקא להעצים את הפערים בין התרבויות. השפעותיה האמביוולנטיות הללו של הגלובליזציה על מפגש התרבויות מרתקות אותי באופן מיוחד. בעבודה זו אבקש לאפיין

¹ פפה. א' (1994). הדמוקרטיה הערבית: ההבטחות, הכישלון והתקווה. זמנים: רבעון להיסטוריה, גיליון 50, ע"מ 156-169.

² Scholte, J. A. (2005). *Globalization: A critical introduction*. Palgrave Macmillan
³ Abu-Rabi', I. (2004). *Contemporary Arab Thought: Studies in Post-1967 Arab Intellectual History*. University of Michigan: Pluto Press.

השפעותיה אלה של הגלובליזציה, ולעמוד על תרומתן למצב השורר כיום בין התרבויות. האם הגלובליזציה גורמת לאסלאם הקיצוני לאבד מכוחו, או שמא דווקא מהווה עבורו רוח גבית, התורמת להתפשטותו והשרשתו?

השערת המחקר

הסיבה העיקרית להקצנה האסלאמית היא תופעת הגלובליזציה.

שאלות המחקר- פנימיות

1. מה היו מאפייניה העיקריים של הגלובליזציה?

2. מה היו מאפייניה העיקריים של ההקצנה האסלאמית?

שאלות המחקר- חיצוניות

כיצד התפרקות המסגרת המדינתית בעולם המוסלמי בכלל, והתפרקותה של עיראק לאחר מלחמת המפרץ השנייה בפרט, השפיעו על התפשטותה של ההקצנה האסלאמית?

כיצד התפרקות המסגרת המדינתית במקומות מוסלמים בעולם השפיע על ההקצנה האסלאמית?

כיצד הליברליזם המערבי (אירופה וארה"ב) השפיע על ההקצנה האסלאמית?

כיצד הקושי לתת מענה צבאי לאתגר הטרור השפיע על ההקצנה האסלאמית?

כיצד חלום מדינת האסלאם- דאע"ש השפיע על ההקצנה האסלאמית?

כיצד דפוסי פעולת דאע"ש השפיעו על ההקצנה האסלאמית?

כיצד סירוב המערב להתייצב מול דאע"ש בעיראק ובסוריה השפיע על ההקצנה האסלאמית?

שיטת המחקר

שיטת המחקר בעבודה זו הינה שיטה איכותנית. בעבודה זו יעשה שימוש בחומרים ראשוניים ובחומרים שניוניים דוגמת: מאמרים, כתבי עת אקדמאיים, פרסומים של מכוני מחקר שעוסקים בתחום, ספרים, מאמרי פרשנות בתקשורת, וכן ביוגרפיות או אוטוביוגרפיות של דמויות שהיה להם תפקיד משמעותי בתקופה הנסקרת. **בעבודה אסקור מספר סיבות אפשריות לתופעת ההקצנה האסלאמית וייערך דירוג של הגורמים השונים על פי מידת השפעתן ותרומתן לתהליך ההקצנה.** בכך, אנסה לאשש את ההשערה העומדת בבסיס עבודה זו, הגורסת כי תופעת הגלובליזציה הינה הסיבה העיקרית להקצנה האסלאמית.